

मुक्तस्वाध्यायपीठम्
(Institute of Distance Education)

राष्ट्रीयसंस्कृतसंस्थानम् (मानितविश्वविद्यालयः)

५६-५७, इन्स्टीट्यूशनल-एरिया, जनकपुरी,
नवदेहली -११००५८

आचार्यः - द्वितीयवर्षम् - प्रथमपत्रम् (व्याकरणम्)
प्रदत्तकार्यम् (Assignment)

2016-17

पत्रम् - .....विषयः - .....

अध्येतुः नाम - .....पञ्जीकरणसंख्या - .....

अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकाप्रेषणदिनाङ्कः - .....

अध्येत्रा उत्तराणि विलिख्य एतत्पुस्तिकाप्रत्यर्पणदिनाङ्कः - .....

अध्येतुः हस्ताक्षरम्

मूल्याङ्कनकर्तुः नाम - .....

मूल्याङ्कनकर्त्रा एतत्पुस्तिकाप्राप्तिदिनाङ्कः - .....

मूल्याङ्कनकर्त्रा मूल्याङ्कनानन्तरं संस्थाने समर्पणदिनाङ्कः - .....

अध्येत्रा प्राप्ताङ्काः -

खण्डः	निर्धारिताङ्काः	प्राप्ताङ्काः
खण्डः - क	20 X 02 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ख	05 X 08 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ग	02 X 10 = 20 अङ्काः	
	पूर्णाङ्काः 100	प्राप्ताङ्काः .....

मूल्याङ्कनपुरस्सरं परामर्शैः सह अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकायाः पुनःप्रेषणदिनाङ्कः - .....

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

स्थानम् .....

दिनाङ्कः .....

अध्येतुः कृते परामर्शाः,

प्रिय अध्येता ! भवता/ भवत्या पूरितं प्रदत्तकार्यम् अवलोकितम्। मूल्याङ्कनं कृतम्। मूल्याङ्कनस्य
आधारेण कुत्र कुत्र भवदीयः दोषः/लोपः/विस्मृतिः/भ्रान्तिः अभवत् इति ज्ञात्वा स्वाध्यायं पुनः प्रवर्तयतु ।
शुभकामनाः ॥

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

दिनाङ्कः .....

आचार्यः - द्वितीयवर्षम् - प्रथमपत्रम् (व्याकरणम्)

विषयः - लघुशब्देन्दुशेखरः (अजन्तपुलिङ्गादारभ्य अव्ययान्तो भागः) - (100 अङ्काः)

निर्देशः - अस्य प्रश्नपत्रस्य शतम् (100) अङ्काः निर्धारिताः सन्ति एवम् अस्मिन् त्रीणि (3) खण्डानि सन्ति। अध्येत्रा एषु समाहितानां प्रश्नानामुत्तरं पृथग्विहित-विस्तृत-निर्देशानुसारेण देयम् ।

Note - This paper is of one hundred (100) marks containing three (3) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

खण्डः - क

प्रश्नाः - विंशतिः समाधेयाः

अङ्काः - 20 X 02 = 40

निर्देशः : अस्मात् खण्डात् केचन विंशतिः (20) प्रश्नाः समाधेयाः।

Note : This section contains twenty five questions . Out of these twenty (20) questions should be answered.

1. स्वादिविधौ कस्याधिकारः?
2. प्रत्ययान्तमित्यत्र तदन्तविधिः कया परिभाषया?
3. अत्र सूत्रे उत्तरसूत्रे च कीदृशमर्थवत्त्वं गृह्यते?
4. धात्वादीनां विशुद्धानां कीदृशोऽर्थो न विद्यते?
5. समासग्रहणं किमर्थम्?
6. पूर्वोभागः पदमित्यत्र पदशब्देन किं गृह्यते?
7. वाक्यस्य प्रातिपदिकत्वे को दोषः?
8. 'परश्च' इति कीदृशं सूत्रम्?
9. प्रातिपदिकाधिकारः किमर्थः?
10. लिङ्गविशिष्टपरिभाषा कुत्र कुत्र प्रवर्तते?
11. 'विभक्तिश्च' इत्यत्र चकारः किमर्थः?
12. द्व्येकशब्दौ किम्परो?
13. सरूपाणां किम्?
14. किं नाम शब्दतन्त्रम्?
15. 'आदर्शन' इत्यत्र णत्वं कथं न भवति?
16. 'नामि' इति किमर्थम्?
17. 'जसः शी' इत्यत्र दीर्घोच्चारणं किमर्थम्?
18. 'पति समास एव' इत्यत्र एवकारः किमर्थः?
19. 'ऋत् उत्' इत्यत्र तपरत्वं किमर्थम्?
20. 'वाचा' इत्यादौ कया परिभाषया स्वादयः?

21. 'अतोऽम्' इत्यत्र 'अम्' इतिच्छेदो, 'म' इतिच्छेदो वा?
22. 'सुल्वा' इत्यत्र किं प्रवृत्तिनिमित्तम्?
23. 'हो ढः' इत्यत्र 'ड' इति कथं न विहितः?
24. 'नहो धः' इति सूत्रस्य कोऽर्थः?
25. स्वरादीनां निपातसंज्ञैव कथं न कृता?

खण्डः – ख

प्रश्नाः – पञ्च समाधेयाः

अङ्काः – 05 X 08 = 40

निर्देशः – अस्मात् खण्डात् केचन पञ्च (05) प्रश्नाः समाधेयाः। प्रत्येकप्रश्नः प्रायः शतशब्दैः (100) समपेक्ष्यते ।

Note : This section contains eight questions. Out of these five (05) questions should be answered. Each question should be answered in about one hundred (100) words.

1. समासग्रहणेन किं नियम्यते स्पष्टयत।
2. 'परश्च' इति सूत्रं व्याख्यात।
3. प्रातिपदिकाधिकारः किमर्थः।
4. अङ्गसंज्ञाविधायकसूत्रे विधिग्रहणं किमर्थम्?
5. 'न बहुव्रीहौ' इति सूत्रं प्रत्याख्यात।
6. 'योत्तरा सा पूर्वा यस्याः' इति विग्रहेण निष्पन्नस्य उत्तरपूर्वाशब्दस्य सर्वनामसंज्ञा कथं न? स्पष्टयत।
7. 'अतोऽम्' इत्यत्र 'अम्' इतिच्छेदो 'म' इतिच्छेदो वा?
8. 'दादर्धातोर्धः' इति सूत्रे उपदेशपदस्य लाभप्रकारं वर्णयत।
9. 'कृन्मेजन्तः' इति सूत्रं व्याख्यात।

खण्डः – ग

प्रश्नाः – द्वौ समाधेयौ

अङ्काः – 02 X 10 = 20

निर्देशः – अस्मात् खण्डात् द्वौ (02) प्रश्नौ समाधेयौ । प्रत्येकप्रश्नः प्रायः त्रिशतशब्दैः (300) समपेक्ष्यते।

Note : This section contains four questions. Out of these two (02) questions should be answered. Each question should be answered in about three hundred (300) words.

1. 'अर्थवदधातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम्' इति सूत्रमवलम्ब्य निबन्धो लेख्यः।
2. प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षणमिति सूत्रं व्याख्यात।
3. 'डिति ह्रस्वश्च' इति सूत्रं व्याख्यात।
4. 'तद्धितश्चासर्वविभक्तिः' इति सूत्रं व्याख्यात।

